

Isten vagy a mammon

Máté 6,19-21

Szentháromság ünnepe utáni 15. vasárnap

1953. szeptember 13.

Ez az ige a hegyi beszédből való. Egy figyelmeztetés és egy biztatás van benne. Ha úgy tetszik, keményebben is megfogalmazhatjuk és azt mondhatjuk, hogy ez az ige egy tilalmat és egy parancsot tartalmaz. Jézus lelkére köti övéinek, hogy mennyei kincsek gyűjtésére törekedjenek.

1. Mindenekelőtt egy féreértéstől kell ezt az igét megóvni.

A földi kincsek gyűjtése nem takarékoság. Ne takaródzék tehát a mai igével egy könnyelmű ember sem, aki elpocsékolja a vagyonát, sokszor nem is a magáét, hanem az édesapjáét, vagy a szülei örökségét! Jézus takarékos volt, de vagyont nem gyűjtött. Önmagára alig költött valamit, de nem olvasunk arról, hogy ács keresetéből házat vett, vagy épített volna magának. Tanítványait is takarékoságra nevelte. A sok ezer ember megelégtésekor felszedette velük a fűből a jóllakott sokaság által eldobált kenyér és halmaradékot (Ján 6,12). Ugyanez a takarékos Jézus azonban Bethániában védelmébe veszi azt az asszonyt, aki drága kenettel keni meg őt, s akit Judás és a hasonló gondolkodású emberek tékozlónak tartanak (Máté 26,6-13), egy más alkalommal a templomban nyilvánosan megdicséri azt a szegény asszonyt, aki két fillérével egész vagyonát beletette a perselybe, s akinek talán aznap még ünnepi ebédre valója sem maradt, s akinek cselekedetét bizonynal az egész templomi gyülekezet - Jézuson kívül - esztelen túlzásnak minősítette (Márk 12,41-44). A gazdag ifjúnak pedig egyenesen Ő maga ajánlja, hogy adja el vagyonát és ossza szét a szegények között (Máté 19,21).

Ezek a példák világosan mutatják, hogy a vagyonkérdés Jézus számára nem anyagi kérdés, hanem a hit kérdése. A vagyonban nemcsak az ember verítékét látja meg és becsüli meg, hanem Isten ajándékát is. Ezért becsül meg minden morzsát, mert az is Isten ajándékozó szeretetének bizonyossága. És ezért tud és mer feláldozni az utolsó morzsáig is mindent Isten és a felebaráti szeretet oltárán. A vagyon Isten ajándéka. Ezért kell megbecsülni legkisebb részében is, de épp ezért Isten rendelkezik is vele, s ezért kell zokszó nélkül teljesen átengedni Neki fölötté minden rendelkezési jogot.

2. Ha már most a félreértés kiküszöbölése után az ige igazi értelmét keressük, akkor az első, ami elénk tárul belőle az, hogy a földi kincsek gyűjtése esztelenség.

A gyűjtő ember a vagyonban látja a sokszor bizonytalan élet biztos fundamentumát. Ezzel akarja magát minden eshetőségre bebiztosítani. Nem elégszik meg azzal, hogy jövő kenyérig legyen ennivalója a kamrájában, mert „hátha jövőre nem lesz termés”, s ezért sok esztendőre raktároz, hogy az esetleges szűk esztendőkből se jusson zavarba. Élére rakja a garast és a bankót, hogy a „nem szeretem” napokban is legyen kitartása, mert hátha valami betegség éri, vagy valami más ok miatt nem tud majd keresni. No, meg azután az öregségére is kell gondolnia az embernek, s arra is gyűjteni kell, hogy ne szoruljon az ember kegyelemkenyérre! De nemcsak a kamarában és a pénztárcában akar halmozni, hanem a szekrényében is. Végszámra veszi a vásznat és a ruhára valót, bár így is megvan a tisztas öltözéke, de hát egyszer leszakad az emberről a ruha s ki tudja, lehet-e majd akkor ilyen anyagot kapni!

Ezek a példák szemléltetik, hogy mi a különbség a takarékos és a gyűjtő ember között. A takarékos azzal törődik, ami van, a gyűjtőt az foglalkoztatja, ami lesz. A takarékos gondoskodik, a gyűjtő aggodalmaskodik. A takarékos a raktárából él, a gyűjtő a raktáráért él.

Ennek a gyűjtő, előrelátó, s magát rendszerint nagyon eszesnek gondoló embernek mondja Jézus, hogy esztelenség, amit csinál. A földi kincs nélküli épp azt a tulajdonságot, amiért gyűjti: az állandóságot, a biztonságot. Épp azzal nem tud megbirkózni, ami ellen gyűjti az ember: az idővel. Nem időtálló. Egészen apró ellenség is elpusztítja. Megemésztja a rozsdá és a moly. Amivel pedig nem bír a rozsdá és a moly, azt megtalálja az ember, még ha akármilyen biztosnak látszó helyre ássa is el a kincsgyűjtő szenvedély. Ez is mutatja, hogy nem nyugalmas, hanem épp nyugtalanságot szerez. Rejtegetni kell, őrizni kell. A mai idők megtaníthatják arra, hogy a „nincs, is szerezhet sok nyugtalanságot, de a „van” még többet tud szerezni.

3. A földi kincsek gyűjtése azonban több, mint esztelenség: hitetlenség is.

Ez a hitetlenség legszemmel láthatóbb módon abban jelentkezik, hogy a földi kincsek gyűjtése érzéketlenné tesz minket a mennyei kincsek iránt. A földi kincsek előbb egyenrangúvá válnak szemében a mennyei kincsekkel, azután a menny egyre távolabb kerül, a föld egyre közelebb. Megpróbálja a kettőt együtt és egyszerre keresni. Azzal nyugtatgatja magát, hogy a kiegyensúlyozott életben összhangban vannak a földi és a mennyei kincsek, de

azután beteljesedik rajta az írás igazsága. Senki sem szolgálhat két úrnak. Jézus nem egymás mellé állítja a kétféle kincset, hanem egymással szembe. Nem azt mondja: Gyűjtsetek magatoknak kincset a földön, és gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben is!.... hanem így szól: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben!” Mik ezek a mennyei kincsek? Protestáns ember mindig bizonyos teológiai félelemmel nyúl ehhez a kérdéshez. Annyira fél az érdemnek még a gondolatától is, annyira félti a tiszta tant a kegyelem egyedül üdvözítő hatalmáról, annyira megvan arról győződve, hogy csak koldusként állhat meg az ember Isten előtt, hogy még foglalkozni sem akar azzal a gondolattal, hogy ember kincsek birtokosa lehet Isten előtt. Jézus azonban beszél róla, mi se legyünk hát keresztyénebbek Krisztusnál! Igenis van jutalom az írás szerint, de érdem nincs. Van mennyei kincs is, de az nem az emberi akarat megfeszítésének eredménye, hanem a hit gyümölcse az emberben.

Csak egy párat említünk meg ezekből a lelki kincsekből!

Jézus a gazdag ifjúnak azt mondja, hogy ha szétosztja vagyonát a szegények között, kincse lesz a mennyben (Máté 19,21). Az Isten bűnbocsátó szeretetéért, s annak visszhangjaképpen szívünkben feltámadt hálás hit gyümölcseként jelentkező szeretet megnyilvánulásai tehát számunkra a mennyben eltett kincsek. Nemcsak a gazdagok nagy adományai ezek. Máté 25 szerint egy pohár víz, egy karéj kenyér, egy ruhadarab, egy beteglátogatás is mind, mind ilyen mennyei kincs lehet.

Ézs 33,6 arról beszél, hogy az Úr félelme is lehet kincs. Az Úr megismerésében, félelmében, szeretetében, tehát általában véve a lelkiekben való növekedés szintén ilyen mennyben érvényes kincs tehát.

Kornélius századosnak, ennek a buzgó imaéletet élő embernek azt mondja Istennek angyala: „A te könyörgéseid felmentek Isten elébe emlékezetnek okáért” (Ap.Csel. 10,4), az imádság is ilyen mennyei kincs tehát.

Ezekről a mennyei kincsekről mondja Jézus, hogy ezek, ellentétben a földiekkel, időállók egészen az ítélet napjáig.

Mindez azonban a földi kincseket gyűjtő ember hitetlenségének csak a kezdete. Egyszer azután nemcsak a mennyei kincsekről, hanem a menny Uráról is elfelejtkezik. Nem Őbenne bízik többé, hanem a földi kincsekben. Biztosabban érzi magát a pénzes zsákján, mint az Isten ölében. Úgy látja, hogy a liszteszsák biztosabban megadja a mindennapi kenyeret, mint a Mennyei Atya. Közben észre sem veszi, hogy immár nemcsak hitetlen, hanem istentelen is, s benne van a felségsértés bűnében, mert kétségbe vonja Isten ígéreteinek igazságát.

4. Olyan folyamat ez, melyet a maga erejéből megállítani már nem képes, mert a földi kincsek gyűjtése a Mammon rabszolgasága.

„Mert ahol van a ti kincsetek, ott van a ti szívetek is”. Ezzel fejeződik be a mai szentlecke. Amit az ember kincsnek tart, azt gyűjti. Amit gyűjt, az szenvedélyévé válik. Ami szenvedélyemmé vált, annak odaadtam a szívemet. Akinek, vagy aminek odaadtam a szívemet, annak hatalma van fölöttem. A szívünk és a felettünk való uralom együtt jár. Ez a magyarázata annak, hogy aki földi kincseket gyűjt, annak életében személyes hatalommá válik a vagyon (ezt nevezi a Szentírás Mammonnak) és ez Isten és az ember közé áll. Ilyenkor Isten félreáll. Isten ugyanis nem elégszik meg megosztott szívvel. De a Mammon sem. Mindkettő egész, osztatlan szívet kíván. Így lesz a Mammon az anyagi lélek istene, s az anyagi lélek a Mammon áldozata. Most már nem azért gyűjti a vagyont, hogy boldogabb, nyugodtabb és biztonságosabb legyen az élete. Többé nem eszköz a vagyon, hanem cél. Önmagáért gyűjti a vagyonért. Hajtja magát, mint valami barmot, megtagad magától minden örömet, koplal, rongyoskodik, csakhogy minél nagyobb legyen a vagyona. Rámegy az élete, a boldogsága, meg az üdvössége is.

A XVI. század második felében élt Erzsébet angol királynő (1533-1603). Mindene volt a szép ruha. Feljegyezték róla, hogy halála után 3000 öltő ruha maradt a ruhatárában. Vajon megvolt-e az az egyetlen ruhája, amit a mennyben hord az üdvözültek serege: A Bárány vérében fehérre mosott mennyegzői ruha? Aligha. Mit segített akkor rajta vagyonokat érő díszöltönyeinek sokasága, királyi koronája? Semmit. Jézus szeretettel int: Vigyázz, hogy te is így ne járjál! Ámen.